

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

ПЕРЕВЕРЗЄВ ДМИТРО МИКОЛАЙОВИЧ

УДК 342.95:342.72/.73

**АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ОХОРОНИ ПРАВ
ДІТЕЙ З ІНВАЛІДНІСТЮ**

Спеціальність 12.00.07 – адміністративне право і процес;
фінансове право; інформаційне право

Автореферат
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата юридичних наук

Тернопіль – 2021

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Науково-дослідному інституті публічного права.

Науковий керівник: доктор юридичних наук, професор
Соболь Євген Юрійович,
Центральноукраїнський державний
педагогічний університет
імені Володимира Винниченка,
завідувач кафедри державно-правових
дисциплін та адміністративного права.

Офіційні опоненти: доктор юридичних наук, професор
Шатрава Сергій Олександрович,
Харківський національний університет
внутрішніх справ,
завідувач науково-дослідної лабораторії
з проблем забезпечення діяльності поліції;

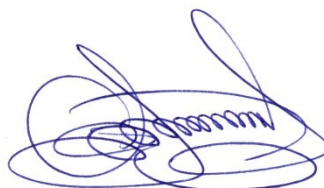
кандидат юридичних наук
Журавльова Зоря Владленівна,
приватний нотаріус київського міського
нотаріального округу.

Захист відбудеться 23 квітня 2021 року о 10.00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 58.082.04 у Західноукраїнському національному університеті за адресою: 46009, м. Тернопіль, вул. Львівська, 11а, зал засідань.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Західноукраїнського національного університету за адресою: 46009, м. Тернопіль, вул. Бережанська, 4.

Автореферат розісланий 19 березня 2021 року.

**Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради**

С. В. Банах

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Обґрунтування теми дослідження. Проголошення України демократичною, соціальною і правовою державою зобов'язало її та органи публічної влади дотримуватись низки міжнародних стандартів щодо утвердження та забезпечення прав і свобод людини та громадянина. Людина, її життя, здоров'я і безпека були визначені найвищою соціальною цінністю в країні. За таких обставин, виконання відповідних обов'язків публічної адміністрації вимагає проведення державою необхідних ефективних заходів у сфері охорони прав дітей з інвалідністю. Одним з найважливіших критеріїв оцінки розвитку соціуму є стан суспільного здоров'я і системи його забезпечення. Разом із захворюваністю і смертністю одним зі складових показників здоров'я є відсоток осіб з інвалідністю у суспільстві. За даними Всесвітньої організації охорони здоров'я ООН кількість осіб з інвалідністю в будь-якій країні світу досягає 10% від загальної кількості населення, серед них значну частку складають діти з інвалідністю. В Україні, станом на 1 січня 2019 р. чисельність осіб з інвалідністю – 2659,7 тис. або 6,3% від загального числа проживаючих в державі осіб. Тільки з початку 2015 року кількість осіб з інвалідністю зросла на 91,2 тис., серед них дітей – на 10,5 тис. осіб. Такі показники свідчать про актуальність наукових пошуків щодо вироблення ефективної державної політики щодо реалізації належної охорони прав дітей з інвалідністю, як у загальнотеоретичному, так і у прикладному плані. При здійсненні економічного та соціального планування враховуються переважно потреби дорослих осіб з інвалідністю, а не дітей з інвалідністю.

Відзначимо, що в Україні права таких дітей зазнають посягань з боку інших учасників, оскільки більша частина суспільства і досі сприймає інвалідність через медичну, а не соціальну модель. Зауважимо, що охороні прав дітей з інвалідністю не приділялось необхідної уваги, це пояснюється недосконалістю законодавства; існуванням великої кількості бар'єрів, що унеможливають належну реалізацію гарантованих прав; недостатністю фінансування державних програм, направлених на охорону прав дітей з інвалідністю; відсутністю можливості здійснювати моніторинг дотримання прав осіб з інвалідністю, залишаючи їх суто декларативними, не підкріпленими засобами забезпечення реалізації та дотримання. Зазначені обставини свідчать про актуальність наукових пошуків у сфері запровадження дієвих адміністративно-правових норм, функцій та принципів, форм і методів здійснення адміністративно-правової охорони прав дітей з інвалідністю, вдосконалення існуючих правових інструментів охорони їх прав на рівні з іншими членами суспільства та вироблення шляхів забезпечення їх соціальної адаптації.

Зв'язок теми дисертації із сучасними дослідженнями. Схожу з нами проблематику щодо питань адміністративно-правового регулювання реалізації прав осіб з інвалідністю в певних сферах або в цілому, аналізували в своїх працях: М. В. Чічкань «Правове регулювання соціального захисту інвалідів в Україні» (2009 р.), С. В. Пасічніченко «Адміністративно-правове регулювання соціального захисту інвалідів в Україні» (2011 р.), А. М. Куца «Адміністративно-правове регулювання соціального захисту інвалідів» (2011 р.), В. І. Петрусевич «Адміністративно-правове регулювання зайнятості інвалідів» (2012 р.), Є. Ю. Соболев «Адміністративно-правове регулювання діяльності публічної адміністрації щодо реалізації і захисту прав та свобод інвалідів» (2015 р.), О. В. Паровишник «Адміністративно-правове регулювання в сфері забезпечення прав інвалідів»

(2017 р.), С. С. Коханчук «Адміністративно-правові засади взаємодії органів публічної адміністрації щодо забезпечення прав та свобод осіб з інвалідністю» (2018 р.), В. М. Кондратенко «Адміністративно-правові засоби забезпечення прав і свобод осіб з інвалідністю» (2019 р.).

Окремих аспектів прав дітей та механізму їх забезпечення торкалися у своїх працях С. Алексєєв, Б. Андрусишин, В. Бабкін, І. Васильківська, К. Волинка, В. Головченко, С. Гусарєв, Л. Дубчак, О. Зайчук, А. Заєць, В. Зеленецький, В. Копейчиков, С. Легуша, С. Лисенков, Н. Лінник, М. Матузов, П. Михайленко, О. Наливайко, М. Неліп, В. Нерсисянц, Н. Оніщенко, М. Орзіх, В. Погорілко, П. Рабінович, О. Скакун, О. Семітко, М. Хавронюк, Є. Харитонов, І. Цибуліна, Ю. Шемшученко та інші.

Основою дослідження питань адміністративно-правової охорони прав дітей з інвалідністю стали праці вчених-адміністративістів, серед яких: В. Б. Авер'янов, О. Ф. Андрійко, С. В. Банах, О. М. Бандурка, Ю. П. Битяк, А. О. Галай, В. М. Гаруст, С. К. Гречанюк, О. В. Джафарова, З. В. Журавльова, С. В. Ківалов, Т. О. Коломоєць, А. Т. Комзюк, О. В. Кузьменко, О. М. Литвак, О. І. Миколенко, В. Ф. Пузирний, Н. О. Рибалка, О. П. Рябченко, Є. Ю. Соболюк, А. І. Суббот, В. С. Толуб'як, Н. П. Христинченко, С. О. Шатрава та інші.

Однак, аналіз сучасних наукових досліджень свідчить, що питання адміністративно-правового забезпечення охорони прав дітей з інвалідністю не знайшли належного висвітлення. Зазначена тематика на науковому рівні розкрита лише частково та фрагментарно, у зв'язку з чим й обумовлена доцільність та актуальність дисертаційного дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, грантами. Тема дисертаційного дослідження сформульована відповідно до положень Указу Президента України від 13.12.2016 № 553/2016 «Про заходи, спрямовані на забезпечення додержання прав осіб з інвалідністю», постанов та розпоряджень Кабінету Міністрів України «Про затвердження Державної цільової програми «Національний план дій з реалізації Конвенції про права осіб з інвалідністю» на період до 2020 року» від 01.08.2012 № 706; «Про затвердження плану заходів на 2020 рік з реалізації Стратегії подолання бідності» від 03.03.2020 № 202-р; «Про затвердження Положення про централізований банк даних з проблем інвалідності» від 16.02.2011 № 121; «Про затвердження плану заходів з виконання рекомендацій, викладених у заключних зауваженнях, наданих Комітетом ООН з прав осіб з інвалідністю до першої періодичної доповіді України про виконання Конвенції про права осіб з інвалідністю, на період до 2020 року» від 28.12.2016 № 1073-р. і плану науково-дослідницької роботи Науково-дослідного інституту публічного права «Правове забезпечення прав, свобод та законних інтересів суб'єктів публічно-правових відносин» (номер державної реєстрації 0115U005495).

Мета і задачі дослідження. Метою дисертаційного дослідження є визначення сутності та особливостей адміністративно-правових засад охорони прав дітей з інвалідністю, на основі аналізу існуючих наукових напрацювань та норм національного й зарубіжного законодавства і досвіду.

Досягнення поставленої мети передбачає вирішення таких завдань:

– визначити зміст прав дітей з інвалідністю як об'єкта правової охорони та предмет адміністративно-правового регулювання, здійснити їх класифікацію та виділити притаманні ознаки;

- з'ясувати сутність та визначити особливості адміністративно-правової охорони прав дітей з інвалідністю, види та механізм реалізації її функцій;
- окреслити перелік принципів адміністративно-правової охорони прав дітей з інвалідністю;
- визначити сутність та види форм адміністративно-правової охорони прав дітей з інвалідністю;
- сформулювати поняття та окреслити систему методів адміністративно-правової охорони прав дітей з інвалідністю;
- визначити сутність та види адміністративних процедур, що вчиняються при застосуванні адміністративно-правових засобів охорони прав дітей з інвалідністю, виділити їх ознаки;
- охарактеризувати зарубіжний досвід формування та реалізації державної політики у сфері охорони прав дітей з інвалідністю та сформулювати можливі шляхи адаптації в Україні;
- сформувати пропозиції щодо удосконалення адміністративно-правового регулювання у сфері охорони прав дітей з інвалідністю.

Об'єкт дослідження – сукупність публічно-правових відносин, що виникають у процесі забезпечення органами публічної влади відповідної державної політики у цій сфері та реалізації своїх прав дітьми з інвалідністю.

Предметом дослідження – є адміністративно-правові засади охорони прав дітей з інвалідністю.

Методи дослідження. Методологічне підґрунтя дисертаційного дослідження становлять загальнонаукові та спеціальні методи. Зокрема, застосування *діалектичного* методу сприяло дослідженню сутності прав дітей з інвалідністю як об'єкту правової охорони та предмету адміністративно-правового регулювання (підрозділ 1.1). Методи *індукції та дедукції* дозволили визначити сутність та окреслити функції і особливості адміністративно-правової охорони прав дітей з інвалідністю (підрозділ 1.2); принципи та правові засади адміністративно-правової охорони прав дітей з інвалідністю (підрозділ 1.3); сутність та види форм адміністративно-правової охорони прав дітей з інвалідністю (підрозділ 2.1). Методи *аналізу та синтезу* використовувались в межах кожного підрозділу, що допомогло сформувати основні висновки та отримані результати (Розділи 1-3). *Формально-логічний* метод сприяв аналізу змісту норм національного та зарубіжного законодавства, що регулює питання адміністративно-правового забезпечення охорони прав дітей з інвалідністю (підрозділ 3.1). *Логіко-семантичний* метод був використаний майже в кожному підрозділі дисертаційного дослідження у рамках аналізу наукових поглядів та позицій (Розділи 1-3). Застосування *структурно-функціонального* методу сприяло виокремленню форм та методів адміністративно-правової охорони прав дітей з інвалідністю (підрозділи 2.1, 2.2). Метод *прогнозування* дозволив сформувати пропозиції щодо удосконалення адміністративно-правового регулювання охорони прав дітей з інвалідністю (підрозділ 3.2).

Нормативну основу роботи становлять Конституція України, акти Верховної Ради України, Президента України, Кабінету Міністрів України, центральних органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, а також міжнародні нормативно-правові акти, згоду на обов'язковість яких надано Верховною Радою України.

Емпіричну базу дослідження становлять узагальнення практичної діяльності органів публічної адміністрації, які забезпечують реалізацію адміністративно-правових заходів охорони прав дітей з інвалідністю.

Наукова новизна отриманих результатів полягає в тому, що дисертація є одним із перших комплексних досліджень щодо визначення поняття, кола та особливостей адміністративно-правових відносин щодо організації та здійснення охорони прав дітей з інвалідністю, за результатами проведення якого сформульовано низку наукових положень, висновків, пропозицій та рекомендацій, запропонованих особисто автором, які полягають у наступному:

вперше:

– запропоновано авторське визначення поняття «адміністративно-правова охорона прав дітей з інвалідністю» як інституту адміністративного права, складовими елементами якого виступають однорідні норми даної галузі, які направлено на запобігання порушення прав, свобод та законних інтересів дітей з інвалідністю, що здійснюється органами публічної адміністрації для забезпечення реалізації повного й рівного здійснення такими дітьми всіх прав людини й основоположних свобод, та заохочення до поваги притаманного їм достоїнства;

– визначено механізм реалізації функцій адміністративно-правової охорони прав дітей з інвалідністю, що являє собою систему певних елементів: а) регуляторна – закріплення правил поведінки учасників відповідних відносин у зазначеній сфері; правосвідомість громадськості; правовідносини, обов'язковим учасником яких виступають діти з інвалідністю; дотримання встановлених норм (правопорядок); б) процедурна – процедурні правила надання адміністративних послуг дітям з інвалідністю; встановлення правил реалізації повноважень публічною адміністрацією в зазначеній сфері; в) захисна – встановлення на законодавчому рівні заборон; встановлення правових санкцій; юридична відповідальність осіб;

удосконалено:

– класифікацію гарантованих державою дитині з інвалідністю прав, які являються об'єктом адміністративно-правової охорони та адміністративно-правового регулювання, за певними групами, залежно від системи суспільних відносин, в яких вони виникають: 1) права у сфері захисту життя, здоров'я, абілітації та реабілітації; 2) права у сфері інклюзивної освіти, економічних та трудових відносин; 3) права у сфері толерантності, соціалізації та участі у житті громади; 4) права у сфері комунікації та доступності публічної адміністрації; 5) права у сфері дому та сім'ї; 6) права у сфері громадянських (особистих) відносин; 7) права у сфері соціального забезпечення;

– коло функцій адміністративно-правової охорони прав дітей з інвалідністю, як напрямків впливу на суспільні відносини, що спрямовані на формування допустимої поведінки учасників публічних правовідносин, обґрунтувавши необхідність, для повноцінної реалізації заходів адміністративно-правової охорони прав дітей з інвалідністю, включення процедурної функції, що характеризується як спрямований напрям впливу на процедурні аспекти діяльності публічної адміністрації, стосовно реалізації владних повноважень та публічно-сервісної діяльності в питаннях забезпечення належної правової охорони прав дітей з інвалідністю;

– розподіл принципів діяльності публічної адміністрації у сфері прав дітей з інвалідністю, з урахуванням особливості здійснення адміністративно-правової

охорони у цьому напрямку на певні групи: – конституційні (принцип верховенства права, принцип волі і рівності, принцип поваги до честі та гідності, принцип невідчужуваності, непорушності та гарантованості прав, принцип справедливості); – загальні (принцип законності, принцип правової регламентації (визначеності), принцип демократизму правотворчої процедури, принцип взаємної відповідальності держави і людини, принцип пріоритету прав і свобод людини і громадянина); – спеціальні (принцип зв'язаності публічної адміністрації законом, принцип недискримінації та толерантності, принцип використання повноваження з належною метою, принцип добросовісності);

– класифікацію застосовуваних у здійсненні адміністративно-правової охорони прав дітей з інвалідністю методів: 1) метод переконання – головним завданням якого є зміна правосвідомості соціуму по відношенню до особи з інвалідністю, як неповноцінної, нездатної бути повноправним членом суспільства, через свої вади здоров'я чи розумового розвитку; 2) метод примусу – проявляється у нормативному регламентуванні певного правила поведінки, яке має забезпечити охорону прав дитини з інвалідністю; 3) організаційний метод – який полягає в окресленні способів реалізації переліку прав, обов'язків та компетенції публічної адміністрації у сфері забезпечення необхідних умов для ефективної адміністративно-правової охорони прав дітей з інвалідністю; 4) економічний метод – проявляється завдяки здійсненню соціального забезпечення шляхом надання соціальної допомоги, пільг, компенсацій, стипендій, встановлення додаткових гарантій у сфері трудових прав батькам таких дітей, забезпечення автотранспортом, за наявності відповідного медичного висновку тощо; 5) метод заохочення – застосовуючи який, публічна адміністрація прагне спонукати учасників суспільних відносин не просто до правомірних дій у сфері прав дитини, а зацікавити суспільство у запровадженні сталої практики, своїми діями всіляко залучати дітей з інвалідністю до життя соціуму, створюючи їм необхідні для того умови; 6) метод моніторингу та контролю – реалізується з метою встановлення факту дотримання прав дітей з інвалідністю не лише в соціумі (доступність, пристосованість, безбар'єрність, відсутність дискримінації), а і в межах родини, чи закладу, де такі діти перебувають на вихованні (відсутність застосування насильства), на предмет створення необхідних їм умов для повноцінного розвитку, зростання та соціалізації.

– класифікацію адміністративних процедур застосування адміністративно-правових засобів охорони прав дітей з інвалідністю з урахуванням завдань та повноважень, якими наділені органи публічної адміністрації стосовно охорони прав дітей з інвалідністю: а) нормотворча; б) інформаційна; в) правозастосовча; г) правоохоронна;

дістали подальшого розвитку:

– понятійно-категоріальний апарат, який забезпечує належне сприйняття змісту та особливостей адміністративно-правових засад охорони прав дітей з інвалідністю: «права дітей з інвалідністю», «функції адміністративно-правової охорони прав дітей з інвалідністю», «принципи адміністративно-правової охорони прав дітей з інвалідністю», «публічне адміністрування охорони прав дітей з інвалідністю», «форми адміністративно-правової охорони прав дітей з інвалідністю», «методи адміністративно-правової охорони прав дітей з інвалідністю», «адміністративно-правові засоби охорони прав дітей з інвалідністю»;

– визначення ознак окресленого кола гарантованих державою дитині з інвалідністю прав, до яких віднесено: – визнаються вищою соціальною цінністю та

закріплені міжнародними нормами і національним законодавством; – виступають об'єктом правової охорони з боку публічної адміністрації та громадських організацій; – як наслідок, передбачають можливість застосування державного примусу, вразі зазіхання з боку інших учасників суспільних відносин; – мають абсолютний характер та є рівними для будь-якої неповнолітньої особи з ознаками інвалідності, незалежно від міри втрати здоров'я та ступеня обмеження її життєдіяльності; – становлять цілісну систему, що складається з різноманітних груп прав; – визначають форми можливої поведінки, яка покликана забезпечити зростання та гармонійний розвиток дітей з інвалідністю; – реалізуються з метою задоволення власних інтересів особисто або законними представниками; – забезпечують, в процесі досягнення зрілості, реалізацію духовних потреб та емоційне збагачення впродовж життя;

– сформовано перелік ознак форм адміністративно-правової охорони прав дітей з інвалідністю, які проявляються у наступному: 1) виражають зовнішньо функціонування публічної адміністрації в питаннях охорони прав; 2) обмежені компетенцією публічної адміністрації у сфері охорони прав; 3) є юридично закріплені; 4) здійснюються у процесі виконавчо-розпорядчої та публічно-сервісної діяльності; 5) безпосередня форма обирається публічною адміністрацією залежно від мети її застосування, для забезпечення ефективної реалізації прав дітей з інвалідністю; 6) їх застосування, як правило має певні правові наслідки;

– узагальнення зарубіжного досвіду формування та реалізації державної політики у сфері охорони прав дітей з інвалідністю та можливі шляхи запровадження досліджених здобутків в Україні, що дало можливість виокремити перспективні орієнтири адаптації в Україні.

Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що сформульовані у дослідженні теоретичні положення та конкретні пропозиції й рекомендації використовуються та можуть бути використані у:

– *науково-дослідній сфері* – як основа для подальших наукових досліджень адміністративно-правових засад забезпечення охорони прав, свобод та інтересів дітей з інвалідністю (акт впровадження Науково-дослідного інституту публічного права);

– *правотворчій сфері* – для вдосконалення чинного законодавства, що регламентує напрями, форми, методи та процедури адміністративно-правової охорони прав дітей з інвалідністю органами публічної влади;

– *практичній діяльності* – для підвищення ефективності здійснення адміністративно-правової охорони прав дітей з інвалідністю від будь-яких проявів дискримінації за ознакою інвалідності в процесі їх соціалізації (акт впровадження департаменту соціального захисту Кіровоградської обласної державної адміністрації);

– *навчальному процесі* – під час підготовки лекцій, розробки методичних рекомендацій, навчальних посібників, розділів підручників для студентів закладів вищої освіти та викладання таких навчальних дисциплін як «Адміністративне право України», «Актуальні проблеми теорії адміністративного права» та «Соціальний захист» (акт впровадження Харківського національного університету внутрішніх справ).

Апробація матеріалів дисертації. Основні наукові ідеї та положення, що викладені в роботі, було оприлюднено на п'яти міжнародних науково-практичних конференціях, зокрема «Сучасні правові системи світу: тенденції та фактори

розвитку» (Запоріжжя 21–22 серпня 2020 року), «Science, society, education: topical issues and development prospects» (Харків 29–31 серпня 2020 року), «Економіка, фінанси, облік і право в умовах глобалізації» (Полтава 30 вересня 2020 року), «Новітні тенденції сучасної юридичної науки» (Дніпро, 06–07 листопада 2020 року), «Актуальні проблеми національного законодавства» (Кропивницький, 10 листопада 2020 року).

Публікації. Основні аспекти дослідження та висновки дисертації опубліковано в одинадцяти наукових публікаціях, у тому числі: 6 статтях – у вітчизняних фахових, а також виданнях, які індексуються в зарубіжних науково-метричних базах; 5 тезах – у матеріалах наукових конференцій.

Структура та обсяг дисертації. Робота складається з анотації, змісту, вступу, трьох розділів, які об'єднують вісім підрозділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Загальний обсяг роботи становить 234 сторінки, з яких основний текст – 170 сторінок, список використаних джерел – 30 сторінок (279 найменувань).

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** визначено обґрунтування актуальності теми, вказано на її зв'язок з науковими програмами, планами, темами, охарактеризовано основні методи дослідження. Сформовано мету, завдання, об'єкт і предмет дослідження, сформульовано положення, що містять наукову новизну, висвітлено практичне значення одержаних результатів, наведено дані про апробацію результатів дисертації.

Розділ 1 «Загальна характеристика адміністративно-правової охорони прав дітей з інвалідністю» складається з трьох підрозділів, у яких досліджено права дітей з інвалідністю як об'єкт правової охорони та предмет адміністративно-правового регулювання, визначено сутність, функції, особливості адміністративно-правової охорони прав дітей з інвалідністю, а також принципи та правові засади адміністративно-правової охорони прав дітей з інвалідністю».

У підрозділі 1.1. «Права дітей з інвалідністю як об'єкт правової охорони та предмет адміністративно-правового регулювання» здійснюється аналіз теоретичних підходів і нормативних актів, в яких закріплено права дітей з інвалідністю як об'єкт правової охорони та предмет адміністративно-правового регулювання, з метою з'ясування сутності категорії та змісту прав дітей з інвалідністю.

У підрозділі досліджено понятійний апарат, зокрема з'ясовано сутність категорій «інвалідність», «дитина з інвалідністю», «права людини», «права дітей з інвалідністю». В дослідженні наголошується, що концептуальну основу прав дитини з інвалідністю становлять дві основоположні цінності. Першою варто відзначити людську гідність, другою виступає – рівність, що дає можливість визначити права як критерій базових норм, що формує та забезпечує почуття гідності, у відносинах з усіма іншими учасниками суспільних відносин. Наголошено, що правова охорона та адміністративно-правове регулювання прав дітей з інвалідністю є одним із напрямків реалізації державної політики. Звертається увага на необхідності належної правової регламентації правових відносин у суспільстві, учасниками яких виступають діти з інвалідністю, що надасть змогу в практичній площині забезпечити охорону їх прав від будь-яких посягань з боку інших учасників, спонукаючи їх до правомірної поведінки.

Зазначено, що права дітей з інвалідністю є основним (базовим) елементом їх статусу, для забезпечення їх правової охорони та адміністративно-правового регулювання потрібен комплексний підхід та взаємодія багатьох суб'єктів, серед яких публічна адміністрація, громадські організації, їх родини, кожен учасник суспільства в цілому та звісно сама дитина – як основний суб'єкт, особистість, яка прагне розвиватись, вдосконалюватись та бути повноцінним учасником суспільства.

Обґрунтовано позицію з приводу того, що права дітей з інвалідністю виступають об'єктом правової охорони з боку публічної адміністрації та суспільства в цілому, потребують відповідного адміністративно-правового регулювання з метою визначення форми можливої поведінки учасників суспільних відносин, проведено класифікацію цих прав.

У підрозділі 1.2. *«Сутність, функції та особливості адміністративно-правової охорони прав дітей з інвалідністю»* визначається, що сутність адміністративно-правової охорони прав дітей з інвалідністю полягає у забезпеченні регулюючим впливом з боку публічної адміністрації та законодавства недопущення порушень гарантованих державою прав, шляхом реалізації визначених функцій. Процес адміністративно-правової охорони прав розпочинається з моменту закріплення у правовій нормі відповідного права дитини та правил правомірної поведінки учасників суспільних відносин, і триває постійно. Адміністративно-правова охорона прав дітей з інвалідністю характеризується як діяльність публічної адміністрації, та інших суб'єктів надання публічних послуг, що врегульована нормами адміністративного права та підкріплена державним примусом, причому така діяльність направлена на нормотворення, правозастосування та профілактику правопорушень.

Наголошується, що поняття «охорона» є значно ширшим за поняття «захист». Охорона прав дітей з інвалідністю включає в себе правові засоби і підстави їх реалізації та попередження порушення, є формою врегулювання відносин між такими дітьми та органами публічної адміністрації. У свою чергу захист прав дітей з інвалідністю є засобом імперативної реалізації охоронюваних прав таких суб'єктів публічних правовідносин. Тобто охорона прав дітей з інвалідністю має місце до вчинення правопорушення, після нього такі діти потребують вже правового захисту. Визначається основна мета правової охорони – забезпечити регулюючим впливом з боку публічної адміністрації та законодавства недопущення порушень гарантованих державою прав. Правовий захист в свою чергу, характеризується наявністю активної діяльності самої дитини з інвалідністю або суб'єктів, які в силу своїх функцій, повноважень чи завдань, покликані сприяти процесу реалізації ними наданих їм прав людини. Процедура правового захисту може бути ініційована з моменту вчинення правопорушення, яке посягає або містить реальну загрозу правам дитини з інвалідністю.

Звертається увага на ту обставину, що будь-які правовідносини в суспільстві, стосовно прав дітей з інвалідністю, та зовнішні обставини їх реалізації потребують певного направлено впливу для їх впорядкування. Саме таким завданням наділяються функції адміністративно-правової охорони прав дітей з інвалідністю. На підставі цього, обґрунтовується застосування при впорядкуванні відносини у сфері адміністративно-правової охорони прав дітей з інвалідністю: регуляторної, процедурної і захисної функції та характеризується механізм їх реалізації.

У підрозділі 1.3. «Принципи та правові засади адміністративно-правової охорони прав дітей з інвалідністю» визначається, що принципи права, цілком обґрунтовано можна характеризувати як одне з фундаментальних (основоположних) понять теорії права та окремих галузей. Визначається, що адміністративно-правова охорона прав дітей з інвалідністю є складовою частиною адміністративного права і регулюється його нормами, її принципи та правові засади, як спеціалізовані, мають формуватися на основі загальних принципів, притаманних галузі адміністративного права.

Принципи адміністративно-правової охорони прав дітей з інвалідністю, характеризуються як явища соціальні, їх поява зумовлюється потребами соціуму, вони втілюють закономірності розвитку суспільства. Наголошується, що ці принципи фактично виражають та характеризують зміст об'єктивних потреб, які сформувались в середині суспільства, реалізація яких має бути забезпечена та здійснена публічною адміністрацією, з урахуванням ідеї сервісності і дотриманням прав, свобод та інтересів учасників цих відносин.

Визначено принципи адміністративно-правової охорони прав дітей з інвалідністю – як основоположні ідеї, керівні засади, об'єктивні вимоги до суб'єктів публічної адміністрації, що проявляють регулюючу сутність адміністративного права у сфері адміністративно-правової охорони прав дітей з інвалідністю, і формуються на ідеях попередження порушень гарантованих державою прав, задля можливості повноцінного і на рівних умовах користування такими дітьми всіма правами людини, заохочуючи соціум до поваги властивої їм людської гідності.

Досліджено: принцип верховенства права; принцип волі і рівності; принцип поваги до честі та гідності; принцип невідчужуваності; принцип непорушності та гарантованості прав; принцип справедливості; принцип законності; принцип правової регламентації (визначеності); принцип демократизму правотворчої процедури; принцип взаємної відповідальності держави і людини; принцип пріоритету прав і свобод людини і громадянина; принцип зв'язаності публічної адміністрації законом; принцип недискримінації та толерантності; принцип використання повноваження з належною метою; принцип добросовісності.

Наголошується, що забезпечення належної реалізації державної політики у сфері адміністративно-правової охорони прав дітей з інвалідністю вимагає наявності правового базису – правових засад. Такими правовими засадами у досліджуваній сфері виступають базові норми, що включені до змісту відповідних нормативно-правових актів, якими визначено процедуру діяльності публічної адміністрації щодо адміністративно-правової охорони прав дітей з інвалідністю.

Розділ 2 «Організація здійснення адміністративно-правової охорони прав дітей з інвалідністю» складається з трьох підрозділів, у яких з'ясовано сутність та види форм адміністративно-правової охорони прав дітей з інвалідністю, визначено поняття та систему методів адміністративно-правової охорони прав дітей з інвалідністю, охарактеризовано адміністративні процедури застосування адміністративно-правових засобів охорони прав дітей з інвалідністю.

У підрозділі 2.1. «Сутність та види форм адміністративно-правової охорони прав дітей з інвалідністю» відзначається, що одним із провідних завдань публічного адміністрування з боку держави є здійснення заходів адміністративно-правової охорони у сфері прав дітей з інвалідністю. Такі заходи публічної адміністрації

реалізуються у певному вигляді, зовнішніх проявах – формах, що характеризуються як адміністративні інструменти здійснення регулюючого впливу, з метою досягнення поставлених перед публічною адміністрацією у сфері адміністративно-правової охорони прав дітей з інвалідністю завдань, вчинення процедурних дій, визначених на рівні нормативно-правових актів, наведено визначення форм та їх ознаки.

Визначено, що адміністративно-правова охорона прав дітей з інвалідністю здійснюється публічною адміністрацією з метою ефективного попередження посягань на них та порушень, з боку абсолютного кола учасників суспільних відносин, у таких формах: – правоустановча, реалізується шляхом прийняття нормативно-правових актів, що врегульовують питання адміністративно-правової охорони прав дітей з інвалідністю; – правозастосовча, реалізується шляхом надання адміністративної послуги дитині з інвалідністю, в процесі здійснення нею своїх прав, та утримання інших учасників відносин від дій, що порушують охоронювані права дітей з інвалідністю; – правоохоронна, реалізується шляхом нагляду за правомірною поведінкою суб'єктів.

У підрозділі 2.2. *«Поняття та система методів адміністративно-правової охорони прав дітей з інвалідністю»* звертається увага на важливість методів, як інструментарію реалізації окреслених форм діяльності публічної адміністрації, в питаннях здійснення адміністративно-правової охорони прав дітей з інвалідністю. Методи адміністративно-правової охорони прав дітей з інвалідністю являють собою волю держави, яка проявляється у повноваженнях публічної адміністрації, наділених владно-розпорядчим характером.

Визначається поняття методів адміністративно-правової охорони прав дітей з інвалідністю, характеризуючи їх, як ефективні правові засоби та інструменти, що спричинюють вплив на волю і свідомість соціуму та поведінку учасників суспільних відносин, з метою приведення її до ознак правомірної.

Обґрунтовується позиція, згідно якої в процесі адміністративно-правової охорони прав дітей з інвалідністю застосовуються різноманітні методи, які покликані сприяти максимальній ефективності цього процесу. Для досягнення визначеної цілі, органи публічної адміністрації мають використовувати в своїй діяльності широкий спектр регулюючих методів для забезпечення належної адміністративно-правової охорони прав дітей з інвалідністю.

У підрозділі 2.3. *«Адміністративні процедури застосування адміністративно-правових засобів охорони прав дітей з інвалідністю»* відзначається, що діяльність публічної адміністрації, стосовно здійснення адміністративно-правової охорони прав дітей з інвалідністю, здійснюється з дотриманням встановлених адміністративних процедур. Зазначається, що адміністративна процедура в цілому характеризується як чітко регламентований порядок діяльності органів публічної адміністрації, щодо реалізації їх безпосередніх функцій і завдань, метою якої виступає прийняття адміністративного рішення.

Встановлено, що адміністративні процедури у сфері діяльності публічної адміністрації є багаточисельними і мають різний зміст та направленість, стосуються всіх напрямків публічного адміністрування. У зв'язку з цим визнано за необхідне провести їх класифікацію, що має важливе теоретичне і практичне значення.

Враховуючи завдання і повноваження органів публічної адміністрації, які направлено за застосування засобів адміністративно-правової охорони прав дітей з

інвалідністю, з метою створення інклюзивного оточуючого середовища з відсутністю будь-яких проявів дискримінації та насильства, щодо таких дітей, запропоновано виділити: – нормотворчу адміністративну процедуру; – інформаційну адміністративну процедуру; – правозастосовчу адміністративну процедуру; – правоохоронну адміністративну процедуру.

Розділ 3 «Шляхи удосконалення адміністративно-правової охорони прав дітей з інвалідністю» складається з двох підрозділів, в яких досліджено зарубіжний досвід формування та реалізації державної політики у сфері охорони прав дітей з інвалідністю та можливі шляхи його адаптації в Україні, визначено тенденції удосконалення адміністративно-правового регулювання у сфері охорони прав дітей з інвалідністю.

У підрозділі 3.1. «Зарубіжний досвід формування та реалізації державної політики у сфері охорони прав дітей з інвалідністю та можливі шляхи адаптації в Україні» розкривається досвід здійснення охорони прав дітей з інвалідністю в США, Канаді, таких країнах Європи, як Федеративна Республіка Німеччина, Республіка Польща та Королівство Швеція. Удосконалення державної політики у сфері охорони прав дітей з інвалідністю потребує, зокрема, удосконалення процедури публічного адміністрування, законодавчої бази, уніфікованого на основі зарубіжного досвіду, формування правосвідомості членів суспільства та спонукання їх до правомірної поведінки.

В США, Державний департамент з питань прав людей з обмеженими можливостями, запровадив програму допомоги іноземним урядам та громадським організаціям в питаннях організації правових засад охорони права осіб з інвалідністю, для забезпечення повноцінного включення їх в життя суспільства.

Основні федеральні закони Канади, які захищають осіб з інвалідністю від дискримінації, включають Хартію прав і свобод та Закон про права людини. Канадська хартія прав і свобод є частиною Канадської Конституції, яка представляє собою набір законів, що містять основні правила. У розділі 15 Хартії чітко визначено, що кожна особу в Канаді – незалежно від раси, релігії, національного чи етнічного походження, кольору шкіри, статі, віку, фізичних чи психічних вад – слід вважати рівним. Це означає, що уряди не повинні дискримінувати будь-яку особу з цих підстав у своїх законах чи програмах. Одночасно, захищаючи рівність, Хартія також передбачає певні закони або програми, спрямовані на поліпшення становища осіб з інвалідністю.

Позитивним вважаємо досвід Німеччини щодо запровадження Закону «Про загальне рівне ставлення», першочерговою метою якого є запобігання дискримінації за расовою чи етнічною приналежністю, статтю, релігією чи переконаннями, інвалідністю, віком чи сексуальною ідентичністю. З метою детального регламентування питань охорони прав осіб з інвалідністю в Німеччині прийнято Закон «Про рівність людей з інвалідністю», який визначає своїм завданням усунення та запобігання наявності перешкод і бар'єрів для людей з інвалідністю, а також гарантування їх рівної участі у житті суспільства, надання їм можливості вести самостійне життя без стороннього втручання, враховуючи їх особливі потреби. Позитивним досвідом Німеччини визнається запровадження «AnDi» – мобільного додатку, який направлено на протидію дискримінації. Відзначається позитивність запровадження аналогічного мобільного додатку, адміністратором і розпорядником

якого виступатиме Міністерство соціальної політики України, його функціонування має бути передбачено нормами Закону «Про загальне рівне ставлення», що сприятиме ефективній охороні прав дітей з інвалідністю від будь-яких проявів дискримінації, інформуватиме про її права, порядок дій в разі застосування до неї протиправних заходів та швидкому реагуванню уповноважених органів на заявлені факти дискримінації.

Аналізується досвід Республіки Польща щодо нормативного регулювання питання забезпечення доступності для дітей з інвалідністю інфраструктури міста, держави, інформаційної доступності на рівні закону. Відзначається, що запровадження за прикладом цієї країни Закону «Про забезпечення доступності для людей з особливими потребами» та Закону «Про цифрову доступність веб-сайтів та мобільних додатків державних установ», забезпечить спрощення процесу правозастосування у сфері протидії та усунення бар'єрів (архітектурних, цифрових або інформаційно-комунікаційних), наголошується на необхідності визначення нормами вказаних Законів відповідальності посадових осіб за недотримання законодавчих приписів щодо забезпечення доступності.

За досвідом Швеції перспективним, для здійснення охорони прав дітей з інвалідністю в Україні, вбачається запровадження веб-системи статистики, на офіційному сайті Міністерства соціальної політики України, та мобільного додатку, які мають функціонувати за прикладом державного реєстру, який щоденно наповнюватиметься певними відомостями щодо стану реалізації міжнародних актів та національного законодавства з приводу дотримання та охорони прав дитини. Адміністратором такої системи має виступати саме Міністерство, а користувачами, з правом внесення відомостей про заходи, що потребують державного втручання та регулювання, мають бути громадяни та представники юридичних осіб і громадських формувань. Така форма реалізації державної політики у сфері правової охорони прав дітей з інвалідністю сприятиме ефективному попередженню правопорушень щодо охоронюваних прав.

У підрозділі 3.2. «Тенденції удосконалення адміністративно-правового регулювання у сфері охорони прав дітей з інвалідністю» визначається, що питання забезпечення належної адміністративно-правової охорони прав дитини з інвалідністю завжди мають бути пріоритетним завданням під час формування і реалізації державної політики та здійснення належного адміністративно-правового регулювання в цій сфері.

Наголошується, що подальший розвиток адміністративно-правового регулювання у сфері охорони прав дітей з інвалідністю має бути спрямовано на удосконалення нормотворчої та процедурно-сервісної діяльності органів публічної адміністрації на законодавчому рівні, запровадження інституту відповідальності посадових осіб.

Доведено, що подальше удосконалення адміністративно-правового регулювання у сфері охорони прав дітей з інвалідністю на державному рівні, потребує внесення змін до норм чинного законодавства, що передбачатимуть: – розвиток мережі навчальних закладів, закладів охорони здоров'я, соціального захисту, а також позашкільних навчальних закладів, з обов'язковим дотриманням вимог забезпечення доступності для дітей з інвалідністю; – уніфікацію процедури адміністративно-правового регулювання напрямку забезпечення доступності

інфраструктури та інформаційної доступності для дітей з інвалідністю до інформаційних ресурсів органів публічної адміністрації і запровадження інституту відповідальності посадових осіб, які не забезпечили належну доступність офіційних веб-сайтів; – розширення повноважень органів публічної адміністрації у напрямку здійснення контролю щодо забезпечення розумного пристосування та універсального дизайну закладів освіти; – медичні гарантії для дітей з інвалідністю при реалізації прав у сфері охорони життя та здоров'я, шляхом розширення існуючих медичних програм; – регламентацію на рівні закону не лише права володіння всією повнотою прав дитини, а нормативного закріплення принципу рівності прав дитини з інвалідністю з правами інших дітей.

ВИСНОВКИ

У дисертації наведене теоретичне узагальнення і нове вирішення наукового завдання, щодо визначення адміністративно-правових засад охорони прав дітей з інвалідністю, а також шляхів їх удосконалення. За результатами проведеного дослідження сформовано низку положень та висновків, спрямованих на досягнення поставленої в дисертації мети.

1. Враховуючи результати наукових пошуків адміністративістів та фахівців інших галузей права, пропонується авторське визначення змісту поняття «права дітей з інвалідністю» – це закріплені міжнародними актами та національним законодавством, охоронювані публічною адміністрацією та громадськими організаціями абсолютні та рівні форми можливої поведінки неповнолітніх осіб, що мають ознаки інвалідності, для задоволення власних потреб та інтересів, які забезпечують їх зростання та гармонійний розвиток в певних соціальних і економічних умовах, з метою реалізації духовних потреб і досягнення зрілості, здійснюються самою дитиною або її законними представниками. Оскільки існуюча в наукових колах класифікація прав дитини на групи, не розкриває повноцінно зміст правового статусу тих дітей, що мають ознаки інвалідності, ускладнюючи при цьому процес їх адміністративно-правової охорони та адміністративно-правового регулювання, сформульована авторська класифікація за певними групами, залежно від системи суспільних відносин, в яких вони виникають. Беручи за основу визначення поняття прав дітей з інвалідністю, їх класифікацію, виділено притаманні їм основні ознаки.

2. Визначено особливості адміністративно-правової охорони прав дітей з інвалідністю, шляхом виділення притаманних їй ознак, що розкривають її сутність: – забезпечує дотримання прав визначених законодавством суб'єктів, які не досягли повноліття та мають ознаки інвалідності, шляхом певного правового впливу на інших учасників правових відносин; – здійснюється завдяки визначеній системі правових засобів, з боку публічної адміністрації, для задоволення потреб у нормальному розвитку та зростанні в умовах соціуму; – гарантом її належної реалізації, як всередині країни так і за її межами, виступає держава; – суть правового впливу, що реалізується в її рамках, має превентивний, попереджувальний характер; – забезпечується шляхом визначення конкретних напрямів та правил поведінки учасників відносин у сфері прав дітей з інвалідністю; – як наслідок недотримання встановлених правил, передбачає можливість застосування примусу.

3. Доведено, що принципи адміністративно-правової охорони прав дітей з інвалідністю є різновидом принципів адміністративного права. Обґрунтовано, що правові засади становлять сукупність встановлених правил та процедур провадження органами державної влади та місцевого самоврядування заходів у сфері адміністративно-правової охорони прав дітей з інвалідністю, що регламентовані нормами права на рівні закону та підзаконних нормативно-правових актів.

4. Визначено, що форми адміністративно-правової охорони прав дітей з інвалідністю, характеризуються активними діями органів державної влади та місцевого самоврядування, які направлені на адміністративно-правове регулювання суспільних відносин у сфері охорони прав дітей з інвалідністю, наділяються певним колом характеризуючих ознак, які автором виділено в ході дослідження. З урахуванням наукових поглядів на способи класифікації форм публічного адміністрування, на основі отриманих авторських результатів дослідження сутності та ознак форм адміністративно-правової охорони прав дітей з інвалідністю, запропоновано виділити: правоустановчу, правозастосовчу та правоохоронну форми.

5. Для визначення поняття методів адміністративно-правової охорони прав дітей з інвалідністю з'ясовано притаманні їм ознаки, з урахуванням яких, запропоновано під методами адміністративно-правової охорони прав дітей з інвалідністю розуміти – систему прийомів і способів реалізації завдань та функцій органів публічної адміністрації, що направлені на волю та поведінку учасників суспільних правовідносин, з метою забезпечення охорони гарантованих прав дітей з інвалідністю на пристосоване безбар'єрне середовище, попередження проявів дискримінації та насильства, в порядку та формах визначених законодавством. Доведено, що методи адміністративно-правової охорони прав дітей з інвалідністю мають суттєвий вплив на характер взаємовідносин між регулюючим суб'єктом та об'єктом регулюючого впливу, діючи на його волю і поведінку.

6. На основі узагальнення отриманих результатів, сформульовано поняття та виділено ознаки, що притаманні та характеризують адміністративні процедури застосування адміністративно-правових засобів охорони прав дітей з інвалідністю: – чітко регламентовані правовими нормами; – мають публічний та владний характер; – регламентують діяльність суб'єкта публічної адміністрації та об'єкта регулюючого впливу; – метою провадження виступає належна реалізація та адміністративно-правова охорона гарантованих дитині з інвалідністю прав; – спрямовані на отримання конкретного результату їх здійснення, як наслідок породжують нові права чи обов'язки суб'єктів; – за певних обставин мають стадійний характер; – характеризуються відсутністю спірного змісту. Проведено класифікацію адміністративних процедур, з урахуванням завдань та повноважень, якими наділені органи публічної адміністрації стосовно адміністративно-правової охорони прав дітей з інвалідністю.

7. Обґрунтовано необхідність за досвідом Німеччини прийняття Закону «Про загальне рівне ставлення», який забезпечить запобігання дискримінації; Закон «Про рівність людей з інвалідністю», який забезпечить усунення та запобігання перешкод і бар'єрів для людей з інвалідністю; запровадження мобільного додатку, який направлено на протидію дискримінації, інформування користувачів про алгоритм дії в разі застосування до них проявів дискримінації, адміністрування якого здійснюватиме Міністерство соціальної політики України.

За досвідом Республіки Польща запропоновано: прийняття Закону «Про забезпечення доступності для людей з особливими потребами» та Закону «Про цифрову доступність веб-сайтів та мобільних додатків державних установ», які забезпечуватимуть спрощення правозастосування у сфері протидії та усунення бар'єрів та регламентуватимуть умови відповідальності посадових осіб за недотримання законодавчих приписів щодо забезпечення доступності.

За досвідом Швеції запропоновано: запровадження веб-системи статистики, на офіційному сайті Міністерства соціальної політики України, та мобільного додатку, які функціонуватимуть у формі державного реєстру, з метою збирання відомостей щодо стану дотримання та охорони прав дітей з інвалідністю, для врахування у провадженні державної політики у сфері охорони прав дітей з інвалідністю. Адміністратором такої системи має виступати саме Міністерство.

8. Визначається, що адміністративно-правове регулювання у сфері охорони прав дітей з інвалідністю, реалізується завдяки застосуванню адміністративно-правових норм, які наразі потребують удосконалення. Пропонується внесення змін: – ч. 2 ст. 2 «Законодавство про охорону дитинства та його завдання» Закону України «Про охорону дитинства» від 26.04.2001 № 2402-III щодо розширення мети законодавства у цій сфері на охорону прав дитини, а не тільки їх захист; – до абзацу 3 ч. 3 ст. 5 «Організація охорони дитинства» Закону України «Про охорону дитинства» від 26.04.2001 № 2402-III, передбачивши обов'язок органів виконавчої влади та органи місцевого самоврядування здійснювати розвиток навчальних закладів та закладів охорони здоров'я з обов'язковим дотриманням вимог забезпечення доступності для дітей з інвалідністю; – до ч. 1, ч. 2, ч. 3 ст. 66 «Повноваження органів місцевого самоврядування, Верховної Ради Автономної Республіки Крим» Закону України «Про освіту» від 05.09.2017 № 2145-VIII, наділивши їх повноваженням здійснювати контроль щодо забезпечення розумного пристосування та універсального дизайну закладів освіти. Запропоновано прийняття Закону України «Про цифрову доступність веб-сайтів та мобільних додатків державних установ», який регулюватиме процедуру та вимоги щодо цифрової доступності публічної адміністрації для дітей з інвалідністю та Закону України «Про забезпечення доступності для осіб з інвалідністю», який регламентуватиме питання забезпечення розумного пристосування та універсального дизайну соціальної інфраструктури до потреб дітей з інвалідністю.

СПИСОК ПУБЛІКАЦІЙ ЗДОБУВАЧА ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ,

в яких опубліковані основні наукові результати дисертації:

1. Переверзєв Д. М. Сутність адміністративно-правових засобів охорони прав дітей з інвалідністю. Наукові записки. Серія: Право. 2019. Випуск 6. Спецвипуск. Том 2. С. 84–87.
2. Переверзєв Д. М. Механізм реалізації функцій адміністративно-правової охорони прав дітей з обмеженими можливостями. Наукові записки. Серія: Право. 2019. Випуск 7. Спецвипуск. С. 104–107.
3. Переверзєв Д. М. Сутність адміністративно-правової охорони прав дітей з інвалідністю. Журнал східноєвропейського права. 2020. № 79. С. 84–88.
4. Переверзєв Д. М. Activities of the public administration in the field of administrative and legal protection of the rights of children with disabilities regarding the creation of a barrier free. European Reforms Bulletin. 2020. № 2. С. 64–68.

5. Переверзев Д. М. Адміністративно-правовий статус дітей з інвалідністю. «Вісник Запорізького національного університету. Юридичні науки» № 3/2020. С. 104–110.
6. Переверзев Д. М. Форми адміністративно-правової охорони прав дітей з інвалідністю. «Актуальні проблеми правознавства». 2020. Випуск 3 (23). С. 82–86.

Опубліковані праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

7. Переверзев Д. М. Зміст адміністративно-правового статусу дітей з обмеженими можливостями. Сучасні правові системи світу: тенденції та фактори розвитку. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Запоріжжя 21–22 серпня 2020 року). Запоріжжя: Запорізька міська громадська організація «Істина». 2020. С. 60–63.
8. Переверзев Д. М. Поняття та зміст адміністративно-правової охорони прав дітей з обмеженими можливостями. “Science, society, education: topical issues and development prospects”. Матеріали X Міжнародної науково-практичної конференції (м. Харків 29–31 серпня 2020 року). Харків: СПС «Sci-conf.com.ua». 2020. С. 281–286.
9. Переверзев Д. М. Характеристика механізму реалізації функцій адміністративно-правової охорони прав дітей з інвалідністю. Економіка, фінанси, облік і право в умовах глобалізації. Збірник тез доповідей Міжнародної науково-практичної конференції (м. Полтава 30 вересня 2020 р.). Полтава: ЦФЕНД, 2020. С. 70–71.
10. Переверзев Д. М. Дитина з інвалідністю як учасник адміністративно-правових відносин у сфері охорони її прав. Чинники розвитку юридичних наук у ХХІ столітті. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції. (м. Дніпро 6–7 листопада 2020 р.) Дніпро 2020. С. 153–156.
11. Переверзев Д. М. Адміністративні процедури у сфері охорони прав дітей з інвалідністю. Актуальні проблеми національного законодавства. Збірник матеріалів всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю. Частина 1. (м. Кропивницький 10 листопада 2020 р.) Кропивницький 2020. С. 113–116.

АНОТАЦІЯ

Переверзев Д. М. Адміністративно-правові засади охорони прав дітей з інвалідністю – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право (081 Право). Науково-дослідний інститут публічного права, Київ, 2021; Західноукраїнський національний університет, Тернопіль, 2021.

Дисертація являється одним з небагатьох, у вітчизняній правовій науці, комплексним дослідженням з питань адміністративно-правових засад охорони прав дітей з інвалідністю. Метою дисертації є наукова розробка, на основі аналізу існуючих наукових напрацювань та норм національного й зарубіжного законодавства і досвіду, сутності, змісту та особливостей адміністративно-правових засад охорони прав дітей з інвалідністю та порядку здійснення адміністративно-правової охорони їх прав для попередження будь-яких проявів дискримінації.

У роботі: охарактеризовано права дітей з інвалідністю як об’єкт правової охорони та предмет адміністративно-правового регулювання; визначено сутність,

функції та особливості адміністративно-правової охорони прав дітей з інвалідністю; окреслено принципи та правові засади адміністративно-правової охорони прав дітей з інвалідністю; визначено сутність та види форм адміністративно-правової охорони прав дітей з інвалідністю; з'ясовано поняття та систему методів адміністративно-правової охорони прав дітей з інвалідністю; проаналізовано адміністративні процедури застосування адміністративно-правових засобів охорони прав дітей з інвалідністю; розкрито зарубіжний досвід формування та реалізації державної політики у сфері охорони прав дітей з інвалідністю та можливі шляхи адаптації в Україні; сформовано пропозиції щодо удосконалення адміністративно-правового регулювання у сфері охорони прав дітей з інвалідністю.

Ключові слова: «інвалідність», «дитина з інвалідністю», «права дітей з інвалідністю», «адміністративно-правові засади», «адміністративно-правова охорона», «адміністративно-правове регулювання», «безбар'єрне середовище».

АННОТАЦІЯ

Переверзев Д. Н. Административно-правовые основы охраны прав детей с инвалидностью – Квалификационный научный труд на правах рукописи.

Диссертация на соискание научной степени кандидата юридических наук по специальности 12.00.07 – административное право и процесс; финансовое право; информационное право (081 Право). Научно-исследовательский институт публичного права, Киев, 2021; Западнoукраинский национальный университет, Тернополь, 2021.

Диссертация является одним з немногих, в национальной правовой науке, комплексным исследованием по вопросам административно-правовых основ охраны прав детей с инвалидностью. Целью диссертации является научная разработка, на основе анализа существующих научных работ и норм национального и зарубежного законодательства и опыта, сущности, содержания и особенностей административно-правовых основ охраны прав детей с инвалидностью и порядка осуществления административно-правовой охраны их прав для предупреждения любых проявлений дискриминации.

В работе: охарактеризованы права детей с инвалидностью как объект правовой охраны и предмет административно-правового регулирования; определена сущность, функции и особенности административно-правовой охраны прав детей с инвалидностью; обозначены принципы и правовые основы административно-правовой охраны прав детей с инвалидностью; определена сущность и виды форм административно-правовой охраны прав детей с инвалидностью; выяснено понятие и система методов административно-правовой охраны прав детей с инвалидностью; проанализированы административные процедуры применения административно-правовых средств охраны прав детей с инвалидностью; раскрыт зарубежный опыт формирования и реализации государственной политики в сфере охраны прав детей с инвалидностью и возможные пути адаптации в Украине; сформированы предложения по совершенствованию административно-правового регулирования в сфере охраны прав детей с инвалидностью.

Ключевые слова: «инвалидность», «ребенок с инвалидностью», «права детей с инвалидностью», «административно-правовые основы», «административно-правовая охрана», «административно-правовое регулирование», «безбарьерная среда».

SUMMARY

Pereverziev D. M. Administrative and legal principles of protection of the rights of children with disabilities – *Qualification scientific work on the rights of the manuscript.*

Thesis for a Candidate Degree in Law in specialty 12.00.07 – Administrative law and process; finance law; information law (081 Law). Research Institute of Public Law, Kyiv, 2021; West Ukrainian National University, Ternopil, 2021.

The dissertation is one of the few, in domestic legal science, a comprehensive study on the administrative and legal framework for the protection of the rights of children with disabilities. The purpose of the dissertation is scientific development, based on the analysis of existing scientific developments and norms of national and foreign legislation and experience, essence, content and features of administrative and legal bases of protection of rights of children with disabilities and the order of administrative and legal protection of their rights. discrimination.

In the work: the rights of children with disabilities as an object of legal protection and a subject of administrative and legal regulation are characterized; the essence, functions and features of administrative and legal protection of the rights of children with disabilities are determined; the principles and legal principles of administrative and legal protection of the rights of children with disabilities are outlined; the essence and types of forms of administrative and legal protection of the rights of children with disabilities are determined; the concept and system of methods of administrative and legal protection of the rights of children with disabilities are clarified; the administrative procedures of application of administrative and legal means of protection of the rights of children with disabilities are analyzed; revealed foreign experience in the formation and implementation of state policy in the field of protection of the rights of children with disabilities and possible ways of adaptation in Ukraine; proposals were made to improve the administrative and legal regulation in the field of protection of the rights of children with disabilities.

The paper argues that the conceptual basis of human rights is made up of two fundamental values. The first is human dignity, the second is equality, which makes it possible to define human rights as a criterion of basic norms that forms and provides a sense of dignity in relations with all other participants in public relations, preventing the humiliation of their own dignity. And the phenomenon of equality of rights characterizes their universality, ie does not allocate certain groups of participants in public relations according to certain criteria. A vision of the concept of "rights of children with disabilities" is formed as a form of possible behavior for such a child, which should provide him with the opportunity to meet their personal needs and interests as individuals. It is a prerequisite that these forms of behavior must be enshrined in law and ensured by the activities of public administration and public organizations. It is concluded that the rights of children with disabilities should be classified into certain groups, depending on the system of social relations in which they arise, acting as an object of legal protection and administrative regulation, within the limits set by international acts and national law.

It is noted that in the process of scientific research, during the analysis of international acts and national legislation, the fact of operating in their texts somewhat different and at the same time similar legal categories, namely "protection" and "protection". This emphasizes the meaning of "protection" and "protection". Given the existing scientific views on these terms, it is concluded that the concept of "protection" is

much broader than the concept of "protection". Protection of the rights of children with disabilities includes legal means and grounds for their implementation and prevention of violations, is a form of settlement of relations between such children and public administration bodies. In turn, the protection of the rights of children with disabilities is a means of imperative implementation of the protected rights of such subjects of public relations. That is, the protection of the rights of children with disabilities takes place before the commission of the offense, after which such children need legal protection. This understanding of the category "protection" gives grounds to define the administrative and legal protection of the rights of children with disabilities as an institution of administrative law, which aims to apply preventive measures by the public administration to prevent violations of the protected rights of children with disabilities. Administrative and legal protection, in order to properly ensure the ability of a child with a disability to exercise their rights, must perform a number of functions. Such functions are considered as certain areas of influence on society as a whole and the behavior of each participant in social relations directly, in order to form a developed, legal and tolerant society, highlighting the inherent regulatory, protective and procedural functions.

It is emphasized that the initiated reform measures require new approaches to the perception and understanding of disability, the basics of protection of the rights of persons with disabilities, through the introduction of the institution of administrative and legal protection, based on modern principles. The principles of law are undoubtedly among its main mechanisms, the main structures. Regarding law, it means that the principle is first of all an idea, but not only. Just as the law itself is not reduced to ideas, but covers both norms and social relations, so its principles go beyond ideas and find normative and law enforcement content. In other words, the principles of law – are primarily ideas that in the process of development acquire external forms of law and relations. Given that the administrative and legal protection of the rights of children with disabilities is an integral part of administrative law and governed by its rules, its principles and legal principles, as specialized, should be formed on the basis of general principles inherent in the field of administrative law. The activities of entities that carry out administrative and legal protection of the rights of children with disabilities should be built taking into account certain trends, patterns and a number of other circumstances, which in combination and due to a comprehensive approach constitute the principles of such protection.

Emphasis is placed on the fact that the administrative and legal protection of the rights of children with disabilities is provided through public administration, which one of its areas, defined by the functions and powers of state bodies and local governments, is the implementation of state policy and preventive and maintenance measures, in order to protect and prevent violations of the rights of children with disabilities. Given this direction of administrative and legal protection of the rights of children with disabilities, the activities of public administration, administrative and executive nature, should be carried out in certain legal forms, which are characterized as the external design of public administration, manifested in the implementation of their functions, procedural actions defined at the level of regulations. Among the forms of activity of public administration in the protection of the rights and interests of children with disabilities are: law-making, law enforcement and law enforcement.

It is argued that it is through methods that the possibility of clarifying the nature of legal relations that arise between the regulatory entity and the object of legal regulation is

realized, and this can be any area of legal relations. Methods of legal regulation are closely related to the forms of regulation of relations, as the method is expressed through the form. Methods of administrative and legal protection of the rights of children with disabilities are the introduction of effective legal means and tools that influence the behavior of public relations, in order to bring it to the signs of legitimate, and the consciousness of society to create favorable conditions for children with disabilities , thus ensuring the implementation of functions and tasks of public administration.

A vision of the need to direct the law-making activities of public administration bodies in the field of protection of the rights of children with disabilities to the introduction and regulation of administrative and legal measures that will exclude violations of the rights and freedoms of such participants and prevent discrimination on the grounds of disability. organism or defects of a physical or mental nature are limited in the possibility of proper exercise of their rights and unimpeded integration into society. Emphasis is placed on the importance of administrative and legal remedies in the field of the rights of children with disabilities, as a fundamental element of the mechanism of security activities of public administration bodies in a particular area. Proper implementation of these tools is a guarantee of preventing any manifestations of violations or restriction of the rights, freedoms and interests of children with disabilities in the process of their socialization. Moreover, to achieve positive results of administrative and legal protection of a certain category of rights, it is important not only the proper implementation procedure but also the choice of the right remedy. The administrative procedure is generally characterized as a clearly regulated procedure for the activities of public administration bodies in relation to the implementation of their direct functions and tasks, the purpose of which is to make an administrative decision.

The experience of protection of the rights of children with disabilities in such European countries as the Federal Republic of Germany, the Republic of Poland and the Kingdom of Sweden is revealed. Solving the existing problems in the field of protection of the rights of children with disabilities requires the implementation of certain steps, including improving the procedure of public administration, legal framework adapted to the law of EU countries, forming legal awareness of members of society and encouraging them to behave lawfully. disability, which will provide such children with full socialization and full participation in society.

It is determined that the issues of ensuring the proper protection of children's rights should always be a priority during the formation and implementation of public policy. Children are members of the younger generation who, due to their age, intellectual and physical characteristics, are not able to independently demand lawful behavior from other participants in social relations, sometimes even from their parents or persons who replace them. For the state – the protection of childhood, it is a contribution to its future civil society, intellectually and physically developed, able to work. That is why a child with a disability, although endowed with all constitutional human rights equal to all other members of society, must become a special subject for the state, with a special range of needs. Given the existing definitions of the concept of legal regulation, its subject may be a variety of social relations that arise between entities with different legal status.

Key words: «disability», «child with disability», «rights of children with disabilities», «administrative and legal principles», «administrative and legal protection», «administrative and legal regulation», «barrier-free environment».

Підписано до друку 18.03.2021 р.
Формат 60x90/16. Гарнітура Times.
Папір офсетний. Друк на дублікаторі.
Умов. друк. арк. 0,9. Обл.-вид. арк. 1,0.
Зам. № А012-21. Тираж 100 прим.

Видавець та виготовлювач
Західноукраїнський національний університет
вул. Львівська, 11, м. Тернопіль 46009

*Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців ДК № 3467 від 23.04.2009 р.*

Видавничо-поліграфічний центр «Університетська думка»
вул. Бережанська, 2, м. Тернопіль 46009
тел. (0352) 47-58-72
E-mail: edition@wunu.edu.ua